

ARNOLDI

FERRONI BUR-

DIGALENSIS REGII

CONSILIARI

SENATORI BURDIGALENSIS

IN CONSVETVDINES

BURDIGALENSIVM

Commentariorum

LIBRI DVO. *Num. 45. Cap. 5.*

Num. . . 28. . .

LUGDVNI.

APVD ANTONIVM GRYPHIVM.

M. D. LXXXV.

Cum privilegio Regis.

COLL. SOC. IESV SALM. EX DONO REGVM

ARNOLDVS FERRONVS

GODOFREDO CAVMONTIO PON-
TIFICI CLERACENSI S.

PTIME meriti de hominum genere y quidem videri debent, Godofrede Pontifex, qui omni suo studio ad communem utilitatem traducto quam maximis beneficiis civitates affecerunt. Quorum cum duo sint genera: Alterum eorum, qui belli, alterum qui pacis laude floruerunt: non minori in honore habendi sunt, qui partem à maioribus traditamque sibi Rempubl. consiliis, sapientia, legibus constituerunt, quam qui armis ac sanguine pepererunt, aut certe tutarunt. Quamquam profecto si rem ipsam accuratius examinaverimus, inuenimus eundem utrisque finem propositum fuisse. Nam certum est illos bella gessisse, ut aliquando in pace viveretur. hos vero non alia quam pacis, ac quietis causa populis leges tulisse: quas si susceperent, ac seruarent, possent in pace honeste, beateque vivere. Cum enim recta ratio in natura insita, & omnibus ante scriptam legem ullam seculis nata, quæ iubet ea que faciendæ sunt prohibetque contraria summa illa quidæ lex iuris legumque conditarum fons & origo, vitis in animis hominum corruptela mala consuetudinibus inualescentibus sit deprauata non potuerunt qui tranquille atque innocenter sibi vivere induxerunt, ab improborum iniurijs liberari, neque adeo inter ipsos potuit improbos conuenire, nisi effrenata horum licentia legibus cohiberetur. Itaque congregatis principio in unum (natura duce) multis hominibus, manibusque, (quibus sua ipsi tuerentur) conditis, cum mali nec coniunctione natura, nec civitatis societate ac societate ab iniurijs abstinerent, tum demum cognitum est, insigne aliquod remedium tantis malis adhibendum esse. Ex quo intelligi potest extitisse præstantissimos homines recta illa ratione, quam in natura insitam diximus, doctrine beneficio præditos, qui ad curam salutis publicæ reuocatis civibus, hæc mala iam longè lateque grassantia esse comprimenda persuasere. His leges primum scripserunt deinde publico consensu tulerunt, quæ malos pænis afficerent, defenderent bonos, communemque civitatis statum tuerentur, unde ius civile ortum duxit, sic quidem appellatum, quod ipsius civitatis sit proprium. Quo sublato quid est quo amplius civitas dici debeat incondita illa ferocientis ex libidine populi turba? De cuius utilitate, dignitate, præstantia, hoc tantum in præsentia dicam: Non magis sine eo civitatem, quam humanum corpus sine mente regi ac gubernari posse. Si tamen fatendum est, (ut certe est,) eius esse officij, præmio & pæna civitatem firmare: honesta civium studia, honoribus, præmijs laude excitando: vitia autem atque fraudes damnis, ignominia, carcere exilio, morte coercendo. Quamobrem complectenda est (mea quidem sententia) omni studio ac charitate eorum virorum memoria, eisque habendæ à nobis in

S'ENSUIT LA TENEUR

DES COUSTUMES DV PAYS DE

BOVRDEAUX ET BOVRDELOYS,

arrestées par nous François de Belcier, Cheua-

lier, Conseiller, & premier Président

de la cour de Parlement de

Bourdeaux,

Premierement,

De l'estat, & droit des personnes.

Premier Article.

SI FILS de famille exerce marchandise ou autre negociation §.i.
publiquement, se pourra obliger sans consentement de son
pere és choses concernans marchandise, ou negociation.

Item & aussi apres l'aage de vingt & cinq ans, fils de famille qui ont §.ii.
demeuré hors la maison & compagnie de leur pere vn an, à ce faire ledit
pere les souffrant, tenans maison separee du pere, posé qu'ils ne soyēt eman-
cipez, se pourront obliger, ex quacunque caussa. auquel cas ledit fils de fa-
mille sera tenu pour emancipé.

Item & la femme ne les enfans ne pourront estre en iugemēt, sans licen §.iii.
ce des maris & pere respectiuellement, sinon és cas susdits qu'ils fussent
marchans publiques, & maieurs de vingt & cinq ans.

De Retraict lignagier.

PAR la coustume en chose vendue, soit de partie à partie volontai §.i.
re, ou autrement, le plus proche parent de l'estoc, souche, & lignee
dont prouiennent & descendent les biens, les peut auoir pour le
prix dedans vn an & vn iour. Et s'il n'en ya de l'estoc, souche, & lignee, les
autres plus prochains parens les pourront auoir, Et si ledit lignagier ne
vient dedans ledit an & iour, à compter du iour de la tradition, & appre-
hension Reelle, de possession de la chose vendue sans fraude, ne la peut
auoir, ne demander.

Item le lignagier sera preferé auoir & retenir les choses vendues au sei- §.ii.
gneur de fief, & les pourra auoir & recouurer dedans l'an & iour dudit sei-

ARNOLDI FERRONI
 IN CONSVETVDINES BVR-
 DIGALENSES COMMEN-
 TARIORVM LIBER
 PRIMVS.

DE STATV ET IVRE
 PERSONARVM.

Titulus primus.

§. I.

FILIVS FAMILIAS qui publicè mercatur, aut negotiatur, absque patris consensu, in his rebus, quæ ad merces, negotiationemve spectant, obligari potest.

VIDA M sunt filii familias, quidam patres familias. In potestate parentum sunt liberi ex iusto matrimonio nati. Et quemadmodum seruus contrahens non iussu domini non obligat eum, ita nec filii familias: arg. à contrario sensu. §. j. & §. quæ diximus. quod cum eo, qui in ali. potest. in Instit. Cur autem hic filii familias obligentur, reddi potest ratio quòd negotiatio, & mercatura publici iuris gratia sit introducta. l. j. ff. de mundi. in publicis autem causis filii familias loco habentur patris familias. l. filius familias. ff. de iis, qui sunt sui, vel alio. iur. & iure civili filius familias ipse ex om-

nibus causis tanquam pater familias obligatur, potestque cogi ad solvendum. l. filius familias. ff. de actionib. & obligat. l. denique. §. sed verum. ff. de minor. xxv. ann. l. tam ex contractibus. ff. de iudic. Excipitur tamen contractus mutui, ex quo, summa ratione moti legum latores, filium familias obligari noluerunt: quemadmodum nec patrem etiam actione de peculio. l. si filius tuus. C. ad Macedon. §. illud propriè. quod cum eo qui in aliena est potest. in Instit. idque ideo statutum est, ne ære alieno onerati, vitæ parentum insidiarentur liberi. Quare nec debitum accipiendo patri, detrahunt paternæ obligationi. l. filius. C. de pactis. l. filius. ff. de solut. in ceteris autem negotiis licet ex contractu filiorum ipso iure patres non teneantur, æquum est tamen peculiotenus eos teneri. §. actiones autem. de peculio. de actio. in Instit. Et siue iussu patris contraxerint, in solidum pater tenetur: siue non iussu, si tamen in rem eius verum fuerit, eatenus lex introducit actionem, quatenus in rem eius verum sit. l. j. ff. quod eû eo. l. j. ff. de in rem verso. Et in eo, qui vectigalia conductâ habet, cessat hoc senatusconsultum, l. si quis patrem. ff. ad Macedon. Moribus quoque nostris filius si negotiatur, obligatur: nam mercator filius familias pro patre familias habetur. arg. l. sed & si. §. parui. ff. de instit. act. vt docet An. Sicul. in c. quod quibusdam. extra de fideiuf. Vnde si mercator filium negotiari sinat, videtur eius personam, ceu legitimi institutoris suo assensu confirmare: & ideo ex filij quoque contractibus obligatur. arg. l. Titianus. ff. quod eum eo. l. j. §. magistrum. ff. de exercito. act. l. si permittente. l. Zenodorus. C. ad Macedon. idque probat A. Alcia-

ARNOLDI FERRONI IN CONSVETVDINES

BVRDIGALENSES COM-

MENTARIORVM LIBER

SECVNDVS.

DE TESTAMENTIS.

RAECIPVVM humane infirmitatis subsidium est tes-
tamentum, vtpote quo cogitationes, ad usque nostri eo
impleantur tempore, quo domini rerum postularum morte
esse delinimus, l. i. ff. de testa. Sed id est nimium; quod ma-
ximè nuandum est: cum in id tempus conferatur, quo ex
alienis iudiciis voluntas nostra dependet: tanque ideo non
immeritò legillatores ex mente, ac coniectura plerumque,
quod minus apertè à testatore dictum est, protrahunt. Quo
tamen loco etiam, atque etiam videndum est, ne dum ni-
miam verba extendimus, mentem ipsam testatoris exclu-

damus: idque in legatis, fidei commissis, substitutionibus, aliisque dispositionibus obser-
vandam Oriuntur enim plerumque species, in quibus & verba ipsa claram dispositio-
nem, & in super alio eam alia ratione pertrahere videantur: velut in hac specie, qua testa-
tor substituit Sempronium filio, si decederet in ætate pupillari absque prole. Dubitaba-
tur, esse ne hæc substitutio pupillaris tantum, an etiam ultra tempus pupillaris ætatis
extenderetur. Ac initio videbatur esse pupillaris tantum substitutionem: cum substitu-
ent testator, si decederet filius in pupillari ætate absque prole, & mori filium in pupil-
lari ætate, & sine liberis, in eadem ætate susceptis, voluisse videretur. Debuic itaque du-
plex hæc conditio simul impleri, per l. si hæredi plures. ff. de condit. instit. l. si is, qui. §.
cum ira. ff. de reb. dub. Nam & certi iuris est, per rationem eorum legum, sub duplici
condicione factam substitutionem vtriusque euentum requiri, teste Pontano consi-
lio cxxxi. & consilio cxxvii. Phil. Decio consilio lxxxix. Deinde cum substituerit tes-
tator in eum casum, si decederet in pupillari ætate sine prole, non videretur cogitasse
de eo, qui decederet post pupillarem ætatem: atque ideo, cum omiserit hunc casum,
pro omisso quoque ille habendus est, per rationem licet modicissimè. ff. de liber. & posthu.
l. si verò. §. de viro. ff. soluto matrimonio. Ac ne cui mirum id videatur, pupillari ætati
adiectam proles conditionem, certè interdum compertum est: impuberes filios gene-
rasse. Accurrit in §. in glof. in verb. viri potentes. de nupt. in Institutionibus. alie ar-
gument. ex capit. puberes. capit. à nobis. in fin. capit. de illis. de desponsatio. impuber.
glof. xx. questione j. cano. illud autem. Nam & Aristoteles (vt ea omittamus, quæ de
Salomone literis sacris traduntur) libro de Historia Animalium vii. c. i. impuberes
interdum generare, licet imperfectum, atque exiguum sit semen, fatetur: & G. Plin-
nius libro Naturalis Historiæ vii. c. ii. apud Macrobios, Indix populos, fœminas septen-
nes parere, apud alios quinquennès etiam generalle, ex Grecorum monemè prodidit.
Et ita videtur testator expressisse hunc casum solù, quo pupillus liberos haberet. Præter-
cà ubi certù tēpus dispositioni liberorū adiectū est à testatore, tūc illud tēpus submotā